

Európska
komisia

MODRÝ CHOV PODĽA EURÓPSKEJ ZELENEJ DOHODY

NOVÁ STRATEGICKÁ VÍZIA UDRŽATEĽNEJ PRODUKCIE A SPOTREBY V ODVETVÍ AKVAKULTÚRY V EURÓPSKEJ ÚNII

PREČO JE PRE VÁS AKVAKULTÚRA DÔLEŽITÁ?

Vedeli ste, že viac ako polovica rýb a iných potravín z vodných živočíchov určených na ľudskú spotrebu na svete pochádza z akvakultúry? Práve farmový chov rýb, mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov (akvakultúra) je v posledných desaťročiach najrýchlejšie rastúcou činnosťou v oblasti potravinárskej výroby na svete. Predpokladá sa, že tento rast bude pokračovať.

Aké sú prínosy akvakultúry?

Ak sa akvakultúra realizuje udržateľným spôsobom, môže prispieť k riešeniu niektorých najnaliehavejších problémov, ktorým aktuálne čelíme.

- Akvakultúra je pre rastúcu svetovú populáciu zdrojom výživnej a rozmanitej potravy.
- Znižuje potrebu loviť viac voľne žijúcich rýb v snahe uspokojiť zvyšujúci sa dopyt, a tým prispieva k zachovaniu populácie rýb.
- Ponúka čerstvé a lokálne potraviny.
- Vyrábajú sa z nej potraviny a krmivá, ktoré sú v porovnaní s inými typmi chovu priaznivejšie pre klímu a životné prostredie.
- Vznikajú tak veľmi potrebné nové pracovné miesta v pobrežných a vidieckych komunitách vrátane tých najodľahlejších.
- Určité typy akvakultúry prispievajú k zachovaniu ekosystémov a biodiverzity.

Okrem toho, že ryby, mäkkýše, kôrovce, ostnatokožce a riasy sú dobrým zdrojom bielkovín, poskytujú aj rôzne ďalšie živiny vrátane mikroživín, ako sú vitamíny D a B, selén, jód, zinok, železo a draslík. Najmä omega-3 mastné kyseliny s dlhým reťazcom, ktoré obsahujú, majú dôležité blahodarné účinky na ľudské zdravie a môžu pomôcť pri prevencii chorôb.

AKVAKULTÚRA V EURÓPSKEJ ÚNII

Napriek všetkým výhodám nerastie produkcia a spotreba v odvetví akvakultúry v Európskej únii (EÚ) tak rýchlo, ako v iných častiach sveta. Z celkovej spotreby rýb a morských plodov priemerného občana EÚ v roku 2018 pochádzalo z akvakultúry iba 25 %. Len 10 % morských plodov spotrebovaných v EÚ pochádzalo priamo z produkcie v odvetví akvakultúry v EÚ, ktorá tak predstavovala menej ako 2 % svetovej produkcie.

Takmer 70 % produkcie v odvetví akvakultúry v EÚ sa sústreďuje v štyroch členských štátoch (Španielsko, Francúzsko, Taliansko a Grécko). Pokiaľ ide o jej objem podľa jednotlivých druhov, viac ako polovicu tvoria mäkkýše, kôrovce a ostnatokožce, kým morské a sladkovodné ryby predstavujú približne 20 % celkového objemu. Prevažnú väčšinu produkcie v EÚ tvoria slávky, pstruhy, pražmy morské, ustrice, morony, kapre a mlže.

To znamená, že je tu stále veľký potenciál na ďalší rast a diverzifikáciu z hľadiska producentových krajín i chovných druhov. Akvakultúra môže spotrebiteľom v EÚ poskytnúť ešte rozmanitejšie zdravé a udržateľné potravinové výrobky vrátane tých, ktoré sa vo väčšej miere konzumujú v iných regiónoch sveta, napríklad riasy alebo bezstavovce ako napr. ježovky.

Odhaduje sa, že v odvetví akvakultúry v EÚ operuje 15 000 podnikov, z ktorých veľkú väčšinu tvoria

© Ministry of Regional Development/Antonín Kapraň, 2018

mikropodniky s menej ako desiatimi zamestnancami. Celkový počet osôb zamestnaných v akvakultúre je takmer 70 000 (údaj z roku 2018). Ide väčšinou o rodinné mikropodniky, ktoré používajú skôr extenzívne výrobné metódy a systémy.

EÚ je vo veľkej miere závislá od dovážaných vodných živočíchov. Dováža viac ako 70 % rýb a morských plodov, ktoré spotrebuje. Preto je dôležité podporovať ďalší rast a diverzifikáciu produkcie v odvetví akvakultúry v EÚ spôsobom, ktoré ochránia životné prostredie, prinesú viac pracovných miest a zabezpečia hospodársky rozvoj pobrežných a vidieckych oblastí.

AKÝ JE ROZVOJ AKVAKULTÚRY V EÚ?

© JUAN CARLOS MUNOZ via Adobe Stock

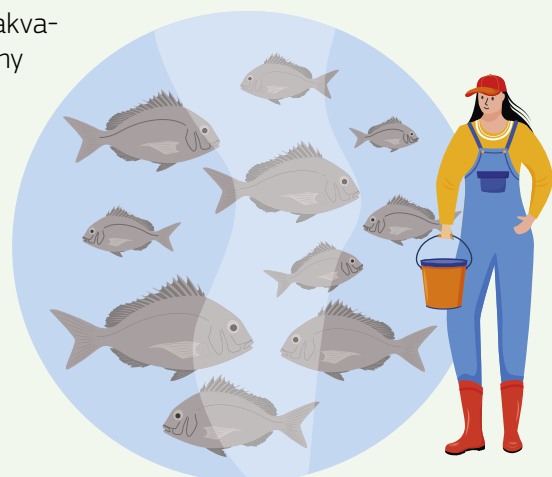
Už v roku 2013 si EÚ a jej členské štáty stanovili cieľ rozvíjať akvakultúru v Európskej únii spôsobom, ktorým sa zabezpečí jej hospodárska, sociálna a environmentálna udržateľnosť. Akvakultúra je komplexná činnosť, ktorá zahŕňa mnohé prvky, ako sú využívanie priestoru a vody, starostlivosť o zdravie a dobré životné podmienky chovaných zvierat či zaistenie toho, aby boli výrobky používané počas chovu (ako sú krmivá alebo veterinárne lieky) bezpečné pre životné prostredie a ľudské zdravie. Tomuto účelu slúži rozsiahly súbor právnych predpisov EÚ, ktoré producenti v odvetví akvakultúry musia dodržiavať. Navyše sa pri certifikácii a označovaní v osobitných právnych predpisoch v oblasti ekologickej výroby presadzuje akvakultúra, ktorá spĺňa prísnejšie výrobné požiadavky z hľadiska jej vplyvu na životné prostredie a dobré životné podmienky živočíchov akvakultúry, ako aj obmedzuje a reguluje využívanie vstupov.

© Hellenic Aquaculture Producers Organization (HAPO)

AKÉ PRAVIDLÁ MUSIA PRODUCENTI V ODVETVÍ AKVAKULTÚRY V EÚ DODRŽAŤ SKÔR, AKO SA ICH VÝROBKY DOSTANÚ NA VÁŠ STÔL?

- ✓ Pred spustením akvakultúrneho chovu musia producenti v odvetví akvakultúry získať povolenie od príslušných vnútroštátnych orgánov. Orgány v rámci svojho posúdenia skontrolujú, či je navrhované miesto vhodné, a dôkladne overia potenciálny vplyv farmy na životné prostredie. Povolené farmy musia sústavne monitorovať svoj vplyv na životné prostredie.
- ✓ Akvakultúrni chovatelia musia v záujme ochrany zdravia spotrebiteľov dodržiavať prísne pravidlá týkajúce sa hygieny potravín a zdravia zvierat. Smú používať iba povolené a kontrolované krmivá.
- ✓ Vzhľadom na ochranu životného prostredia môžu producenti používať len povolené krmivá, čistiace prostriedky a lieky.
- ✓ Producenti v oblasti akvakultúry potrebujú pred použitím morskej alebo sladkej vody na farme získať povolenie na jej použitie. Keď následne vrátia späť do voľnej prírody, nesmie byť v horšom stave.
- ✓ Akvakultúrni chovatelia sú povinní chrániť aj zdravie zvierat. Ich zariadenia musia byť registrované alebo schválené veterinárnymi orgánmi zodpovednými za zdravie zvierat a v spolupráci s nimi musia vykonávať dohľad nad možnými chorobami. Majú takisto povinnosť viesť viacero záznamov vrátane tých, ktoré sa týkajú informácií, koľko zvierat na farmu vstúpi, koľko ju opustí a koľko ich uhynie. Musia zaznamenávať aj opatrenia, ktoré prijímajú na prevenciu a riadenie akéhokoľvek rizika výskytu choroby.
- ✓ Chovatelia musia okrem toho zabezpečiť humánne zaobchádzanie so živočíchmi akvakultúry z farmového chovu počas ich produkčného cyklu aj počas usmrcovania a prepravy.
- ✓ Používanie veterinárnych liekov si vyžaduje predpis veterinárneho lekára, pričom sa môžu používať len povolené veterinárne lieky a dodržiavať predpísané ochranné lehoty a limity rezíduí. Chovatelia musia zaznamenávať všetky veterinárne lieky, ktoré používajú, a uchovávať kópiu predpisov.

ju

Hlavnú zodpovednosť za zabezpečenie uplatňovania týchto pravidiel a riadenia akvakultúrnych činností nesú verejné orgány členských štátov EÚ. Odborníci z členských štátov spolupracujú s Európskou komisiou, pričom informácie získavajú aj z odvetvia akvakultúry a od ďalších zainteresovaných strán, ako sú mimovládne organizácie. Spoločne zabezpečujú, aby akvakultúra mohla rásť spôsobom, ktorý prináša výhody producentom, komunitám a spotrebiteľom a ktorým sa zároveň chráni prírodné prostredie, od ktorého akvakultúra závisí. Táto spolupráca je založená na strategických usmerneniach Európskej komisie a národných strategických plánoch pre toto odvetvie.

Európska zelená dohoda je novým programom rastu EÚ. Jej cieľom je stimulovať hospodárstvo a vytvárať pracovné miesta a zároveň urýchliť zelenú transformáciu. Preto je viac ako kedykoľvek predtým dôležité zabezpečiť, aby akvakultúra v EÚ rástla spôsobom, ktorým sa zároveň prispieva k dosahovaniu dôležitých cieľov, ako sú zníženie emisií uhlíka, prechod na udržateľnejšie potravinové systémy, zvrátenie straty biodiverzity, zníženie znečistenia a vytváranie pracovných miest v pobrežných a vidieckych komunitách.

Európska komisia preto v roku 2021 prijala nové strategické usmernenia pre rozvoj tohto odvetvia v EÚ. Vďaka nim sa akvakultúra v EÚ môže stať ešte konkurencieschopnejším a odolnejším odvetvím a do roku 2030 byť vzorovým príkladom udržateľnosti na celosvetovej úrovni. Komisia do prípravy týchto

usmernení zapojila členské štáty EÚ, odvetvie akvakultúry a ďalšie zainteresované skupiny a občanov.

Strategické usmernenia sa vzťahujú na celú problematiku, ktorá je relevantná pre udržateľný rozvoj akvakultúry v EÚ, a poskytujú konkrétne odporúčania Komisii, členským štátom, producentom v oblasti akvakultúry a iným relevantným aktérom, ako sú mimovládne organizácie. Tieto odporúčania zahŕňajú vypracovanie usmernení a osvedčených postupov týkajúcich sa rôznych aspektov akvakultúrnych činností.

Dosiahnutie cieľov strategických usmernení **závisí od nás všetkých**: od orgánov EÚ a členských štátov, producentov v oblasti akvakultúry, mimovládnych organizácií, investorov, spracovateľov, maloobchodníkov a spotrebiteľov.

© BIM

MEDZI OTÁZKY, KTORÝMI SA NOVÉ USMERNENIA ZAOBERAJÚ, PATRIA:

- ✓ uľahčenie prístupu k priestoru a vode, aby akvakultúra v EÚ mohla naďalej rásť,
- ✓ zníženie zbytočnej administratívnej záťaže pri schvaľovaní nových akvakultúrnych fariem,
- ✓ ďalšie obmedzenie vplyvu akvakultúry, ako aj podpora typov akvakultúry, ktoré najviac prospievajú životnému prostrediu a klíme,
- ✓ zlepšenie opatrení týkajúcich sa zdravia a dobrých životných podmienok živočíchov akvakultúry,
- ✓ zabezpečenie toho, aby sa akvakultúra adaptovala na zmenu klímy a prispela k zmierneniu jej dôsledkov,
- ✓ poskytovanie väčšieho množstva lepších informácií o akvakultúre v EÚ spotrebiteľom a občanom,
- ✓ podpora výskumu a inovácií a rozvoj príslušných zručností,
- ✓ podpora diverzifikácie produkcie s cieľom rozšíriť ponuku produktov akvakultúry, najmä o nové sľubne sa vyvíjajúce druhy v EÚ, ako sú riasy alebo morské bezstavovce (vrátane mäkkýšov alebo iných bezstavovcov, ako sú ježovky alebo holotúrie).

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2022 © Európska únia, 2022

Opakované použitie je povolené pod podmienkou náležitého uvedenia autora a vyznačenia všetkých prípadných zmien (Creative Commons Attribution 4.0 International license). Na akékoľvek použitie alebo reprodukciu fotografií alebo iného materiálu, ktorý nie je predmetom autorského práva EÚ, je potrebné povolenie priamo od držiteľov práv.

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

Print	ISBN 978-92-76-31865-1	doi:10.2771/495	KL-09-21-047-SK-C
PDF	ISBN 978-92-76-31846-0	doi:10.2771/030620	KL-09-21-047-SK-N